

Το Μέγα Δείπνο της Θείας Βασιλείας

/ Γνώμες



Η ευαγγελική περικοπή της ερχόμενης Κυριακής ΙΑ΄ Λουκά (Λουκ. 14, 16-24), αποκαλύπτει το μυστήριο της θείας πρόσκλησης στο Μέγα Δείπνο της Βασιλείας του Θεού. Ο Κύριος, αποκαλύπτοντας τα βάθη της θείας οικονομίας, παρουσιάζει την εικόνα ενός ανθρώπου που ετοίμασε δείπνο μέγα και κάλεσε πολλούς.

- γράφει ο Επίσκοπος Μελιτηνής κ. Μάξιμος

Η πρόσκληση αυτή διαπερνά τους αιώνες και αντηχεί στα βάθη της ανθρώπινης ύπαρξης. «Έρχεσθε, ότι ήδη έτοιμά έστι πάντα» (Λουκ. 14,17). Η φωνή του δούλου γίνεται η φωνή της Εκκλησίας που καλεί τους ανθρώπους στην κοινωνία με τον Θεό. Ωστόσο, οι προσκεκλημένοι, βυθισμένοι στην άβυσσο της λήθης και της αυτάρκειας, αρνούνται την πρόσκληση. Οι προφάσεις τους αποκαλύπτουν την απόκλιση της ανθρώπινης ελευθερίας που επιλέγει την αυτονομία έναντι της

θεανθρώπινης κοινωνίας.

Η γη, τα βόδια, η γυναίκα – σύμβολα της προσκόλλησης στα γήινα, αναδεικνύουν το δράμα της ανθρώπινης ύπαρξης που αιχμαλωτίζεται στα δεσμά της ύλης. Η καρδιά του ανθρώπου μεταμορφώνεται σε ακατέργαστη πέτρα, όπου τα πάθη, σαν μαύρα πουλιά στο λυκόφως, κατασπαράζουν κάθε πνευματική προσδοκία. Μέσα στην τραγική αυτή κατάσταση, η ψυχή, δέσμια των υλικών προσκολλήσεων, μοιάζει με πολύτιμο χειρόγραφο που σαπίζει σε υγρό κελάρι, και τα θεόπνευστα λόγια του σβήνουν σιγά-σιγά, καθώς η μούχλα των εγκοσμίων έχει αρχίσει να καταβροχθίζει τις σελίδες του. «Καὶ ἤρξαντο ἀπὸ μιᾶς παραιτεῖσθαι πάντες» (Λουκ. 14,18) – η φωνή του Ευαγγελίου αντηχεί ως προφητική προειδοποίηση για την τραγωδία της άρνησης που αποκτά οικουμενικές διαστάσεις, καθώς ο άνθρωπος, βυθισμένος στον λήθαργο της πνευματικής αναισθησίας, προτιμά τα πρόσκαιρα από τα αιώνια, τα ορατά από τα αόρατα, τη σκιά από την θέα του θείου φωτός.

Σε αυτό το σημείο, ο Μέγας Βασίλειος, εμβαθύνοντας στο μυστήριο της πνευματικής υπακοής, διδάσκει με προφητική διαύγεια πως κάθε καθυστέρηση στην υπακοή προς τον Κύριο είναι αλλότρια προς τον μαθητή Του: «Οὕτω καὶ τὸ πρὸς ὀλίγον ἀναβολὴν ἐμποιοῦν τῇ ὀφειλομένῃ τῷ Κυρίῳ ἀμετεωρίστῳ ὑπακοῇ καθῆκον ἀνθρώπινον, κἂν δοκῇ εὐλογον εἶναι, ἀλλότριον ἐστὶ τοῦ θέλοντος μαθητευθῆναι τῷ Κυρίῳ, καὶ ἀπειλῆς δεινότερας ἄξιον».[1]

Η διδασκαλία αυτή του ιερού πατρός αποκαλύπτει το βάθος της πνευματικής ζωής, όπου η αμεσότητα της ανταπόκρισης στο θείο κάλεσμα αποτελεί ουσιώδη προϋπόθεση της μαθητείας. Η καρδιά που αναβάλλει την υπακοή, έστω και για μικρό διάστημα, μοιάζει με λυχνία που τρεμοσβήνει στον άνεμο της αμφιβολίας, κινδυνεύοντας να χάσει το φως της θείας χάριτος. Ο ιερός πατήρ υπογραμμίζει πως ακόμη και οι φαινομενικά εύλογες προφάσεις – οι ανθρώπινες υποχρεώσεις και δεσμεύσεις – δεν μπορούν να δικαιολογήσουν την καθυστέρηση στην ανταπόκριση στο θείο κάλεσμα.

Η «αμετεώριστος υπακοή», την οποία επικαλείται ο Μέγας Βασίλειος, είναι η σταθερή και αδιάλειπτη προσήλωση της ψυχής στο θείο θέλημα, χωρίς ταλαντεύσεις και διστάσεις. Είναι η κατάσταση εκείνη της ψυχής που, σαν πυξίδα προσανατολισμένη στον πνευματικό βορρά, διατηρεί αμετακίνητο τον προσανατολισμό της προς τον Θεό. Η απειλή της βαρύτερης τιμωρίας που αναφέρει δεν είναι απλώς μια εξωτερική ποινή, αλλά η εσωτερική συνέπεια της απομάκρυνσης από την πηγή της ζωής.

Η οργή του οικοδεσπότη στην περικοπή δεν είναι εκδικητική, αλλά αποκαλυπτική

της θείας αγάπης που αναζητά νέους συνδαιτυμόνες. Ο δούλος στέλνεται στις πλατείες και τα σοκάκια της πόλης, εκεί όπου οι πτωχοί, οι αμαρτωλοί, οι ανάπηροι, οι τυφλοί και οι χωλοί – οι περιθωριοποιημένοι της κοινωνίας – γίνονται οι εκλεκτοί συνδαιτυμόνες του θείου τραπέζιού. Η ψυχή τους, σαν διψασμένη γη που λαχταρά τη δροσιά του ουρανού, ανοίγεται στο κάλεσμα της χάριτος.

Όμως εμείς πολλές φορές, οι αυτοαποκαλούμενοι θεματοφύλακες της ηθικής και της Ορθοδοξίας, έχουμε εμμονή με τους «πλουσίους», αποστρέφουμε το βλέμμα από τους μετανάστες που στοιβάζονται στα κέντρα υποδοχής, από τους τοξικοεξαρτημένους που αναζητούν μια δεύτερη ευκαιρία, από τους φυλακισμένους που προσπαθούν να επανενταχθούν στην κοινωνία, από τα θύματα trafficking που κρύβονται στις σκιές των μεγαλουπόλεων, από τις κάθε είδους μειονότητες που ζητούν μια θέση στον ήλιο. «Ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἔλθειν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν» (Ματθ. 16,24), κι όμως εμείς, φορώντας το προσωπείο του καλού Χριστιανού, λατρεύουμε τον εαυτό μας, συνεχίζουμε να περιχαράκωνουμε τους ναούς μας, μετατρέποντας το τραπέζι της θείας αγάπης σε αποκλειστική λέσχη των “καθαρών και ευυπόληπτων”.

Η εωσφορική υπερηφάνεια της αυτοδικαίωσής μας μεταμορφώνει το μυστήριο της θείας κοινωνίας σε τραπέζι κοσμικής επίδειξης, όπου οι “άξιοι” απολαμβάνουν την πνευματική τους ανωτερότητα, σαν τον Φαρισαίο που προσευχόταν ευχαριστώντας τον Θεό που δεν είναι σαν τους άλλους ανθρώπους. «Ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται» (Λουκ. 14,11), κι όμως, εμείς συνεχίζουμε να υψώνουμε τείχη αποκλεισμού, δίχως να προσκαλούμε κανέναν «πτωχό» στο δείπνο μας παρά μόνον πλουσίους και φαινομενικά ηθικούς.

Ο λόγος του Κυρίου στη συνέχεια αποκτά δραματική ένταση: «Λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων τῶν κεκλημένων γεύσεται μου τοῦ δείπνου» (Λουκ. 14,24). Τα λόγια πέφτουν σαν φλεγόμενοι κεραυνοί στη συνείδηση των ακροατών, αποκαλύπτοντας το αδιαπραγμάτευτο της θείας κλήσεως και το ασυμβίβαστο της πνευματικής ζωής με την προσκόλληση στα εγκόσμια.

Η απόφαση του Κυρίου φανερώνει το βάθος της θείας δικαιοσύνης που δεν επιδέχεται την χλιαρότητα της πίστεως, αλλά απαιτεί την ολοκληρωτική παράδοση της ψυχής στο θείο θέλημα. Αιώνες αργότερα, η φωνή του Αποστόλου επιβεβαιώνει τη ριζοσπαστική φύση της χριστιανικής κλήσης με λόγια που διαπερνούν σαν ρομφαία την ανθρώπινη καρδιά: «Ἐγὼ τῷ κόσμῳ ἑσταύρωμαι, καὶ ὁ κόσμος ἐμοί» (Γαλ. 6,14). Η σταυρική αυτή ομολογία αποκαλύπτει το μυστήριο της πνευματικής νεκρώσεως προς τον κόσμο, όπου η ψυχή, απογυμνωμένη από κάθε κοσμική προσκόλληση, καθίσταται δεκτική της θείας χάριτος.

Η θεία προσφορά του Μεγάλου Δείπνου, ωστόσο, δεν σταματά στην πρώτη άρνηση. Η αγάπη του Θεού εκδηλώνεται ως χείμαρρος που διαπερνά τα φράγματα της ανθρώπινης αδιαφορίας. Η εντολή “ἀνάγκασον εἰσελθεῖν” (Λουκ. 14,23) αποκαλύπτει το βάθος της θείας φιλανθρωπίας που αναζητά τον άνθρωπο στους δρόμους και τους φραγμούς της ιστορίας.

Ο νους στέκεται έκθαμβος μπροστά στην παράδοση αντιστροφή των κοινωνικών δεδομένων. Οι περιθωριοποιημένοι γίνονται κληρονόμοι της Βασιλείας, καθώς η ψυχή τους, όμοια με φύλλο που παραδίδεται στον άνεμο του φθινοπώρου, αφήνεται στην πνοή του Αγίου Πνεύματος. Η άρνηση των πρώτων προσκεκλημένων μεταμορφώνεται σε ευκαιρία σωτηρίας για τους έσχατους.

Η παραβολή αποκτά οντολογικές διαστάσεις, καθώς διεισδύει στα βάθη της ανθρώπινης ύπαρξης και αποκαλύπτει το μυστήριο της θείας κλήσεως. «Οὐδεὶς τὴν χεῖρα θεὸς ἐπ’ ἄροτρον, καὶ στραφεὶς εἰς τὰ ὀπίσω, εὐθετὸς ἐστὶν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ» (Λουκ. 9,62). Τα λόγια του Κυρίου διαπερνούν την ιστορία σαν κοφτερές λεπίδες, αποκαλύπτοντας την ασυμβίβαστη φύση της πνευματικής κλήσης.

Η ψυχή, βυθισμένη στο μυστήριο της θείας αποκαλύψεως, καλείται να υπερβεί την διάσταση του χρόνου και να εισέλθει στην αιωνιότητα της θείας Βασιλείας, όπου το άροτρο της πίστεως χαράσσει αύλακες πνευματικής καρποφορίας στο χώμα της καρδιάς. Η οπισθοδρόμηση του βλέμματος προς τα εγκόσμια μαρτυρεί την εσωτερική διάσπαση της υπάρξεως, που μοιάζει με αναρριχητή μετέωρο στην πλαγιά ενός βουνού, διχασμένο ανάμεσα στην έλξη της ασφαλούς κατάβασης και την πρόκληση της κορυφής, ανίκανο να αφεθεί ολοκληρωτικά στην ανοδική πορεία προς το φως της θείας χάριτος.

Η πρόσκληση στο Μέγα Δείπνο παραμένει ανοιχτή, διαπερνώντας τους αιώνες σαν φως που διαθλάται μέσα από το πρίσμα του χρόνου. Αντίθετα με τους πλούσιους και ισχυρούς, που υπερήφανοι για τη δύναμή τους αρνούνται το θείο κάλεσμα και παραμένουν έξω από το νυμφώνα, ο οίκος του Θεού, όπως γράφει ο Απόστολος, γεμίζει από ανθρώπους που αναγνωρίζουν τη φτώχεια του πνεύματός τους. Στα πρόσωπά τους αντανakλάται η λάμψη της θείας χάριτος, σαν τα φώτα που καθρεφτίζονται στα νερά της νύχτας.

Ο μονογενής Υιός του Θεού, που ήρθε όχι για να κρίνει αλλά για να σώσει τον κόσμο, συνεχίζει να προσκαλεί στο μυστήριο της θείας αγάπης. Κάθε Θεία Λειτουργία γίνεται επανάληψη του Μεγάλου Δείπνου, όπου η αιωνιότητα τέμνει τον χρόνο και η θεία αγάπη εκχύνεται ως ποταμός ζωής, πλημμυρίζοντας τις

καρδιές των πιστών με τα νερά της θεογνωσίας.

Εκεί, στο μυστήριο της θείας Ευχαριστίας, η ψυχή βρίσκει την πληρότητά της, καθώς το σώμα και το αίμα του Χριστού γίνονται τροφή αθανασίας. Ο ναός μεταμορφώνεται σε προθάλαμο του ουρανού, όπου οι άγγελοι συλλειτουργούν με τους ανθρώπους, και η ύπαρξη, όμοια με κερί που λιώνει μπροστά στο θείο πυρ, παραδίδεται στην αγκαλιά της άκτιστης χάριτος. «Μετὰ φόβου Θεοῦ, πίστεως καὶ ἀγάπης προσέλθετε», αντηχεί η φωνή της Εκκλησίας, καθώς η θεία κοινωνία γίνεται γέφυρα που ενώνει τον ουρανό με τη γη, και ο άνθρωπος, μέτοχος των θείων μυστηρίων, εισέρχεται στον νυμφώνα της θεανθρώπινης ενώσεως.

Στη μυστική αυτή τράπεζα, όπου ο χρόνος συναντά την αιωνιότητα, η λειτουργική εμπειρία μεταμορφώνει την ύπαρξη. Η ψυχή, καθαρμένη από την μετάνοια και τη νηστεία, γίνεται δοχείο της θείας χάριτος. Τα πάθη υποχωρούν σαν πρωινή ομίχλη μπροστά στον ανατέλλοντα ήλιο, καθώς η καρδιά ανοίγεται στο κάλεσμα του ουρανού.

[1] Βασίλειος Καισαρείας, “Τα Ευρισκόμενα Πάντα,” εν *Patrologiae cursus completus: Series graeca*, επιμ. Jacques-Paul Migne, τ. 31 (Paris: J.-P. Migne, 1857), 1521.

Φωτογραφία: Τμήμα της Ουράνιας Θείας Λειτουργίας στον τρούλλο της Ιεράς Μονής Παντοκράτορος, Άγιον Όρος. Εικονίζονται αρχάγγελοι-διάκονοι που μεταφέρουν σε πομπή τον επιτάφιο με τον νεκρό Χριστό, με επικεφαλής άγγελο που κρατά ριπίδιο και χερουβείμ να συμπληρώνουν τη σύνθεση.